

Vull que el meu teatre sigui incòmode!

TEXT

Marcel Gorgori

<www.marcelgorgori.cat>

Periodista i escriptor

IL·LUSTRACIÓ

Sergi Solans

Aquesta, o una idea molt semblant, és la que va tenir i posar en pràctica **Richard Wagner** quan, gràcies a l'entusiasme incondicional que li professava el rei Lluís II de Baviera, i per què no dir-ho, gràcies també als xecs en blanc amb què aquest acompanyava el seu entusiasme, el compositor va gosar no només escriure la música i els llibrets complets de les seves òperes, i no només donar indicacions –algunes de molt precises– de com havien de ser els ballets que contenien, les pintures dels seus decorats i les escultures dels seus escenaris, sinó fins i tot de com havia de ser, exactament, el teatre on s'havien de representar.

Wagner estava convençut que, amb les òperes que ell feia, estava posant els fonaments del que seria la futura cultura musical alemanya, i per tant veia absolutament lògic que ell pogués construir també un teatre genuïnament alemany destinat exclusivament a representar-les. Com que considerava que aquesta nova música popular alemanya començava amb ell, les úniques òperes que acolliria aquest nou teatre serien les seves.

Així va ser, i així ha continuat sent, fins a dia d'avui. **Richard Wagner** va construir el teatre de Bayreuth, una petita ciutat alemanya al centre de Baviera, i des del dia

de la seva estrena, el 13 d'agost de 1876, aquest teatre ha estat destinat a fer exclusivament les seves òperes. Es podria dir que no se n'hi ha fet cap altra, si no fos que l'any 1945, just acabada la II Guerra Mundial, l'exèrcit nord-americà hi va fer muntar una *Madama Butterfly* i alguna altra cosa, però fora d'això, res. Només òperes de **Wagner**, durant 137 anys.

Avui Bayreuth és, indiscutiblement, el gran temple wagnerià mundial, i el festival que s'hi fa cada estiu un dels certàmens operístics més reputats, desitjats i de més difícil accés del món. Però curiosament aquesta dificultat no és deguda al preu astronòmic de les entrades, com sí que passa en altres llocs! Les entrades de Bayreuth no són barates, com en certa manera és lògic, però ni de lluny són al nivell inabastable d'alguns altres festivals o concerts tradicionals que es fan arreu. La dificultat de poder tenir una butaca a Bayreuth és a causa del fet que la demanda d'entrades és tan enorme que es fa impossible de satisfer per part d'un festival que només es fa durant els mesos d'estiu. Entre set i vuit anys són els que cal esperar si un hi vol anar pel seu compte i no té accés a alguna agència de viatges especialitzada que hi tingui un determinat cupó d'entrades reservades cada any.

I tota aquesta espera per trobar-hi què? Doncs primer, i el més important de tot, una sonoritat d'orquestra excepcional que, sortida d'una posició molt singular dels músics, t'embolcalla de manera increïble; segon, probablement els millors cantants wagnerians que es puguin escoltar a cada moment, i produccions escèniques que, encara que discutides en els darrers anys, tradicionalment s'han comptat entre les millors. Tot això i també un teatre amb unes característiques físiques realment singulars, dissenyades i exigides pel mateix compositor, i que avui, per fidelitat a la voluntat de l'artista, es mantenen quasi intactes.

Per començar, com que la idea de **Wagner** era construir un teatre al qual pogués accedir tot el poble alemany, rics i

pobres, de manera igualitària, i de franc, Bayreuth és un teatre sense llotges. De fet, en té un parell o tres de petites i esquistades al final de la sala perquè, quan va ser l'hora, el compositor no va gosar fer seure el rei, que ho pagava tot, enmig d'una llarguíssima filera de butaques, al costat de qualsevol, i tocant-se els braços amb el del costat. I és que aquí comencen les incomoditats. La sala de Bayreuth tampoc no té passadissos! **Richard Wagner** no volia que la gent anés al teatre a relacionar-se i, per evitar-ho, a banda d'eliminar les llotges, va dissenyar una sala amb forma de teatre grec on, un cop arribessis a la teva butaca, no te'n poguessis moure de cap manera fins al final del primer acte. Un cop entres a la fila que et toca, o per una punta de la platea o per l'altra, i arribes a la butaca 43 després d'haver fet aixecar els 42 veïns anteriors, no tens nassos de marxar d'allà per res del món. Per això a Bayreuth hi ha el costum de no asseure's fins que tota la fila no ha arribat, per evitar haver-te d'anar aixecant contínuament.

Però aquí no s'acaba tot. És **Wagner** qui s'inventa el costum que avui trobem normal d'apagar els llums de la sala durant la representació. Això no es feia mai, i és a partir que el compositor alemany ho fa obligatori a Bayreuth que s'estén arreu. Ell volia que, durant la representació de l'obra, la gent estigués només per l'obra, i per tant, que l'única llum existent fos a l'escenari. Però és clar, com que la gent no hi estava acostumada, va pensar que el públic s'adormiria! Solució: va donar ordre explícita que les butaques de Bayreuth fossin de fusta i sense reposabraços. Però no de fusta amb un coixinet, no, de fusta i punt. I com que els alemanys són molt alemanys, no va ser fins fa quinze anys que algú va decidir posar una mica d'estoreta als seients. Ara, el respalller continua clavant-se de manera immisericable a l'esquena de tots els que hi assisteixen, i la preocupació de què carai fas amb els braços, durant les cinc hores que dura *El capvespre dels Déus*, continua passant cada any pel cap dels sacrificats wagnerians que, malgrat tot, seguim maldant per anar-hi.